

Geheimhouden of melden?

Stel dat de notaris een sterk vermoeden heeft dat cliënten betrokken zijn bij criminaliteit. Is er dan een plek waar je dat vertrouwelijk kunt melden? En hoe verhoudt zo'n melding zich tot de geheimhoudingsplicht van de notaris?

TEKST Wilma van Hoeflaken | BEELD Truus van Gog

In de advocatuur en in het notariaat lijkt soms het uitgangspunt te gelden dat je alleen maar uit de school mag klappen als er levens op het spel staan', zegt officier van justitie Betty Wind. 'Maar dat staat nergens. Integendeel. De gedragsregels van het notariaat zeggen iets heel anders.' Het Team Criminele Inlichtingen (TCI), een eenheid binnen de politie, biedt informanten, zoals notarissen, de gelegenheid om serieuze vermoedens van criminaliteit vertrouwelijk te melden. Wind spreekt van 'ondermijnende criminaliteit'. 'Dat is een nieuwe term die niet in de wet staat, maar door politie en justitie wordt gebruikt. De definitie van ondermijning is het verzwakken of misbruiken van de structuur van onze maatschappij, leidend tot aantasting van haar fundamenteën en/of van de

legitimiteit van het stelsel dat haar beschermt.' 'Wij houden ons bezig met het vergaren van informatie over dit soort zaken en we doen dat heimelijk, zodat de identiteit van de informant niet naar buiten komt', zegt onderzoeker Jan, wiens achternaam in verband met die heimelijkheid niet gepubliceerd mag worden.

DUBIEUZE CLIËNTEN

'Er bereiken ons af en toe signalen dat het voor zou komen dat notarissen gedwongen worden om werkzaamheden te verrichten die het daglicht niet kunnen verdragen', zegt Wind. Is dat typisch een probleem dat bij grote kantoren in de Randstad speelt? 'Nee, dat speelt in het hele land', zegt Jan. Wind vermoedt dat dubieuze cliënten juist minder snel bij grote gerenommeerde kantoren aankloppen. 'Mensen die van alles te verbergen hebben, nemen misschien eerder

een klein, onopvallend kantoor in de arm.' Het kan zijn dat een notaris zich gedwongen voelt om mee te werken aan dubieuze transacties. Het kan ook zijn dat hij er 'gewoon' aan meewerkt, bijvoorbeeld akten passeert, en later het sterke gevoel krijgt dat het niet in de haak is. 'Het is denkbaar dat notarissen in benarde posities terechtkomen of in gewetensnood verkeren. Dat ze dingen waarnemen waarvan ze denken: "Dit kan eigenlijk niet, als dit geheim blijft kan ik dit niet met mijn eigen geweten in het reine brengen"', zegt Wind. 'In dat geval kun je naar het politiebureau in je woonplaats of het bij ons melden. Bij ons blijf je anoniem.' Dat laatste kan cruciaal zijn, zeker als iemand bang is en represailles verwacht.

ANONIEM

De afscherming van de identiteit van de informant staat centraal, benadrukken beiden. 'Dat is al jaren gebruik binnen de opsporingspraktijk', zegt Wind. 'Als informanten er niet op kunnen vertrouwen dat ze anoniem blijven, klopt er niemand meer bij ons aan.'

De afscherming van de identiteit van de informant staat centraal

naar de tactische recherche, die ermee aan de slag gaat. Als de kring van mensen die over dezelfde informatie beschikken als de informant niet groot genoeg is, zoekt het TCI naar een manier waarop de informatie toch gebruikt kan worden. Het kan ook gebeuren dat die manier er niet is. Dan is de informatie niet bruikbaar. Hoort de informant hoe het afloopt? Jan: 'Misschien leest hij dat later in de krant.'

GEEN ALTERNATIEF

Uiteraard hebben notarissen te maken met de Wet informatieplicht derdengeldenrekening en met de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), maar dit betreft andersoortige meldingen. Al kan er overlap zijn. De notaris heeft het ernstige vermoeden van witwassen en heeft daarnaast sterke aanwijzingen dat het geld afkomstig is uit grootschalige drugs- of wapenhandel. Waar meldt hij dat? 'De beroepsgroep heeft de verplichting om vermoedens van witwassen te melden. Wij zijn geen alternatief voor dat loket', zegt Wind.

Jan denkt dat de grootste scheidslijn ligt bij angst. 'Als je denkt dat je problemen krijgt als je het meldt bij je beroepsorganisatie of het Bureau Financieel Toezicht, kunnen wij een belangrijke rol spelen.'

VERANTWOORDELIJKHEID

Hoe verhoudt een dergelijke melding zich tot de geheimhoudingsplicht van de notaris? 'Wij hebben binnen de TCI's in Nederland en in het Landelijk Overleg van Criminele Inlichtingen-officiers de beleidsafspraken dat we niet actief in gesprek gaan met mensen die beroepshalve een geheimhoudingsplicht hebben, zoals notarissen, advocaten en medici', zegt Wind. 'Maar als notarissen, advocaten of medici zelf de beslissing hebben genomen om een melding te doen, dan is er voor ons geen

beletsel om met hen in gesprek te gaan.' De verantwoordelijkheid ligt bij de betrokkene zelf, stelt zij. 'Het is aan de notaris om te beoordelen in hoeverre de informatie binnen de geheimhoudingsplicht ligt.'

MEER MELDEN

Denken zij dat het notariaat vaak met ondermijnende criminaliteit te maken heeft? 'Dat weten we niet', zegt Jan. 'Maar dit speelt bij diverse beroepsgroepen, dus waarom niet in het notariaat? We willen notarissen informeren over onze werkwijze in de hoop dat er meer gemeld wordt.'

Heeft hij nog tips voor notarissen? Waar moeten ze op letten? 'Ik denk dat notarissen intelligent genoeg zijn om dit soort zaken zelf snel door te hebben. Doe je werk goed, dan komt het vanzelf naar boven, lijkt mij.' ■

Notarissen die een melding bij het TCI willen doen, kunnen bellen met het Team Nationale Inlichtingen (TNI) 079 3458999.

Het jaarcongres van de KNB staat in het teken van 'ethiek en integriteit'. Een van de sprekers is Jan Tromp. Hij schreef samen met Pieter Tops het boek *De achterkant van Nederland*, waarin wordt ingegaan op ondermijnende criminaliteit. Ook is er een workshop van de FIOD over de mogelijkheden die er zijn om te herkennen of u te maken hebt met een witteboorden-crimineel die misbruik wil maken van notariële diensten.

Geïnteresseerd? U kunt u aanmelden via de website knbcongres.nl.

De notaris die een melding doet, blijft niet anoniem bij het TCI. Het TCI spreekt met de notaris, wil het hele verhaal horen en een inschatting maken van de betrouwbaarheid van de informant en van de informatie. 'Wij vragen ook altijd waarom iemand anoniem wil blijven', vertelt Jan. 'Als je met je verhaal gewoon naar een politiebureau gaat, is de bewijskracht veel sterker. Dan wordt er geverbaliseerd en zet je je handtekening. Als het niet anoniem hoeft, zullen wij niemand aanraden daar toch voor te kiezen.'

Het TCI kan de informatie van de anonieme informant alleen maar gebruiken als deze informatie niet te herleiden is tot de informant. Als de informant logischerwijs de enige is die over deze informatie kan beschikken, kan de verdachte immers vermoeden wie er uit de school heeft geklapt. Wind: 'We kijken altijd hoe groot de kring van personen is die van dezelfde informatie op de hoogte is. Pas als die kring groot genoeg is, kunnen we de informatie gebruiken.' In dat geval gaat de informatie – zonder gegevens over de informant –